

Af Anna Vedel,
cand.psych., ph.d.,
Aarhus Universitet

Hvad forsker danske psykologer i? Det skiftes de til at skrive om i denne ph.d.-stafet. Her skriver Anna Vedel om sin ph.d. med titlen *Personality, academic performance, and study choices*, der blev forsvaret 18. januar 2019 på Aarhus Universitet.

Personlighed hænger sammen med både studievalg og karakterer

Vi har nok alle nogle fordomme og stereotypiske forestillinger om hvem, der vælger hvilke uddannelser og forfølger hvilke karrierespor. Det kommer fx til udtryk, når vi i sjov driller hinanden i en diskussion og siger, "det er da også bare typisk for sådan en [økonom, psykolog, etc.] at sige". Medierne spiller også gerne op til vores fordomme og fodrer os med endimensionelle karakterer, fx den kyniske advokat, den generte matematiker eller den flamboyante kunstner.

Virkeligheden er (som altid) mere kompleks, men der er måske nogle reelle psykologiske forskelle mellem faggrupper. Dette var en af de ting, jeg dykkede ned i i mit ph.d.-projekt på Aarhus Universitet mellem 2013 og 2017. Konkret undersøgte jeg,

om der var forskelle i personlighedstræk mellem studerende på forskellige studieretninger. Og jeg undersøgte også, om der var sammenhænge mellem personlighedstræk og akademisk præstation – og om sådanne eventuelle sammenhænge varierede på tværs af studieretninger.

Min interesse for dét emne har rod i min egen studievalsproces for efterhånden en del år siden. Da jeg var færdig som matematisk student i 2006, valgte jeg at søge ind på medicinstudiet i København. Jeg kom ind og begyndte på studiet, og jeg syntes, fagene virkede spændende. Men jeg følte mig ikke så godt tilpas på studiet socialt. Jeg syntes, der var for stort fokus blandt mine medstuderende på at få topkarakterer og fremstå tjekkede, og jeg syntes kort

sagt ikke, det var et rart studiemiljø. Jeg besluttede mig derfor meget hurtigt for at forlade studiet. Men så opstod problemet: hvad skulle jeg så? Jeg syntes jo stadig, at lægevidenskab var drønspændende. Men når jeg nu alligevel skulle vente lidt, inden jeg kunne søge ind i Aarhus, som jeg i mellemtiden var flyttet til, så kunne jeg jo lige så godt kigge på de andre studieretninger, som jeg også altid havde fundet tiltrækkende. For det med at blive læge var ikke for mig et "drømmejob" – det var blot ét af mange spændende job. Så jeg gik i gang med at undersøge pensum, fagsammensætning, jobmuligheder osv. på et væld af uddannelser. Og da jeg havde indsnævret det til nogle håndfulde, begyndte jeg at tage rundt på studierne og snakke med de studerende på alt fra kemi til statskundskab. Både for at høre mere om selve studierne, men også i håbet om, at jeg ville finde ét, hvor jeg "føjte mig hjemme". Jeg fandt egentlig aldrig helt det, jeg ledte efter, men jeg fik en fornemmelse af, at der var nogle forskelle på, hvilke "typer," der var på hvilke fag. Og måske også nogle forskelle på, hvem der klarer sig godt på hvilke studier. Og der blev kimen lagt til mit ph.d.-projekt mange år senere.

For jeg endte med at vælge at læse psykologi, og der blev jeg særligt optaget af det forskningsfelt, der hedder individuelle forskelle, dvs. personlighed, intelligens, motivation og meget andet. Jeg kastede mig over personlighedsmodellen, Femfaktormodellen, som omfatter fem brede personlighedstræk, også kendt som *the Big Five*: Emotionelle reaktioner, Ekstroversion, Åbenhed, Omgængelighed og Samvittighedsfuldhed. Jeg undersøgte, hvad man vidste om de træk i forbindelse med studie- og karrierevalg, og jeg blev faktisk forbløffet over, hvor lidt dét var. Der var nogle studier, men det var ikke mange. Og dem, der var, havde (med en enkelt undtagelse) undersøgt Big Five et godt stykke tid efter, at de studerende var begyndt på deres studier. Problemet med dét er, at man så kan mistænke eventuelt fundne forskelle for at være et produkt af socialisering. Når man som "grøn" student begynder på et studie, møder man både faglige autoriteter og ældre studerende, og det kunne jo tænkes, at de "farver" én i nogen grad og måske endda former ens personlighed en smule. Jeg og mine kolleger (Vedel, Thomsen, & Larsen, 2015) undersøgte derfor, om der var personlighedsforskelle til stede i en stor gruppe studerende, som havde deltaget i et tidligere forskningsprojekt på Psykologisk Institut ved

AU (STERNA-projektet under ledelse af Dorthe K. Thomsen), hvor de dengang ved studiestart havde udfyldt en personlighedstest, som målte Big Five. Og vi sammenholdt så deres personlighedstræk med deres akademiske præstation i form af samlet karaktergennemsnit 6 år senere for at undersøge, hvem der havde klaret studiet godt.

Med hensyn til personlighedsforskelle på tværs af studieretninger, så fandt vi mange signifikante forskelle på samtlige Big Five træk, og forskellene var ofte moderate til store. Med 7 grupper af studerende (medicin, psykologi, statskundskab, jura, økonomi, arts/humaniora, og naturvidenskab) og fem personlighedstræk (med hver 6 underordnede facetter), bliver et resumé af alle resultaterne hurtigt meget tungt, men jeg vil nævne nogle af de mest markante forskelle.

Studerende på psykologi og arts/humaniora scorede højt på Emotionelle reaktioner og Åbenhed, mens vi så lave scorer hos eksempelvis jura og økonomi. Et lignende mønster så vi ved Omgængelighed, hvor psykologi, arts/humaniora, medicin og naturvidenskab scorede relativt højt, mens jura og økonomi scorede lavt. På trækket Ekstroversion lå statskundskab og medicin i den høje ende, mens naturvidenskab lå relativt lavt. Og endelig var der høje scorer på Samvittighedsfuldhed for medicin og psykologi og lave scorer for arts/humaniora. Der var med andre ord bestemt personlighedsforskelle på tværs af studieretninger allerede ved studiestart.

Vender vi blikket mod akademisk præstation, fandt vi en positiv sammenhæng mellem Samvittighedsfuldhed og karakterer. Det var ikke en overraskelse, da tidligere forskning meget konsistent har fundet denne positive sammenhæng. Men en del af formålet med studiet var også at zoome ind på præstation på forskellige studieretninger, fordi det meste forskning om akademisk præstation er lavet med psykologistuderende, hvorfor man ikke nødvendigvis kan generalisere resultaterne til at gælde personligheds-præstationssammenhængen generelt. Og her fandt vi nogle spændende nye sammenhænge. Det viste sig nemlig, at Ekstroversion havde en negativ sammenhæng med karakterer på psykologi. Og Åbenhed viste sig at have en positiv sammenhæng med karakterer på statskundskab. Bestemte underordnede personlighedsfacetter viste også unik forudsigelsesværdi. Dette var nyt og (synes vi) spændende! Og det viser, at den hidtidige forskning meget vel kan have undervurderet

betydningen af Big Five for akademisk præstation, fordi man ikke har været opmærksom på betydningen af studieretning og også de mere snævre personlighedsfacetter i den forbindelse.

Andre dele af mit ph.d.-projekt gik på at samle og analysere international forskning inden for mit emne. Før jeg overhovedet kom så langt som til at lave undersøgelsen med de studerende på AU, undersøgte jeg nemlig først i en meta-analyse (Vedel, 2014), om der var tegn på, at forskning inden for personlighed og akademisk præstation fandt forskellige resultater afhængigt af, om studierne havde brugt psykologistuderende eller ikke-psykologistuderende. Det viste sig at være tilfældet: sammenhængen mellem Samvittighedsfuldhed og karakterer var signifikant stærkere i studier, der havde brugt psykologistuderende. Meta-analysen lagde derfor fundamentet til at kigge på præstation inden for bestemte studieretninger.

Efter mit AU-studie fik jeg også lyst til at analysere al den forskning, jeg havde opstøvet omkring Big Five og studieretninger, og det mandede ud i et systematisk review (Vedel, 2016), som viste, at de forskelle, vi fandt på AU, mindede meget om de forskelle, andre studier i andre lande havde fundet ved at kigge på studerende længere henne på studiet.

Hvordan kan vi så forstå de her personlighedsforskelle og præstationssammenhænge på tværs af studieretninger, og hvad kan vi bruge dem til? Hvis vi starter med det første, så tyder tilstedeværelsen af personlighedsforskelle ved studiestart på, at vores personlighed på én eller anden måde spiller ind på studievalg. Interesser, evner, familietraditioner og alt muligt andet influerer vores studie- og karrierevalg, men personlighed er en del af dén ligning. Muligvis fordi vi tiltrækkes af studier, der simpelthen "matcher," hvem vi er, og fordi bestemte uddannelser baner vejen for bestemte job, som i højere eller lavere grad opfylder de behov, som folk med lige præcis vores personlighed har. Muligvis fordi bestemte studiers eksamensformer passer lige netop os godt (den ekstroverte elsker mundtlige eksaminer, fx). Der er mange mulige forklaringer, men jeg tror meget ligger i vores værdier og behov, som hænger sammen med personlighedstræk på kryds og tværs.

Med hensyn til akademisk præstation er der nogle oplagte forklaringer på, hvorfor Samvittighedsfuldhed hænger positivt sammen med karakterer. Samvittighedsfuldhed er forbundet med at møde

op til timerne, aflevere sine opgaver til tiden, bruge mange kræfter på at dygtiggøre sig, osv. Alt sammen adfærd, der forudsiger høje karakterer. Den unikke negative sammenhæng mellem Ekstroversion og karakterer på psykologi er måske et udtryk for, at psykologistudiet har lange hjemmeeksaminer, der stiller store krav til fordybelse på egen hånd. Og den positive sammenhæng mellem Åbenhed og karakterer på statskundskab er muligvis et udtryk for, at statskundskabsuddannelsen på mange måder er et generaliststudie, som favner meget bredt, fra sociologi til lovgivning, og måske fordrer en stor intellektuel nysgerrighed. Kan vi så bruge resultaterne til at vælge studie? Nej, er det korte svar. Der er stadig større variation inden for gruppen end mellem grupper, og når det handler om personlighedstræk, og der er ikke ét studie, der passer til én bestemt personlighedsprofil. Men jeg mener, ud over at det er spændende, at det er vigtigt at blive klogere på, hvilke generelle forskelle, der kendetegner vores studerende på de forskellige studier for bedre at kunne forstå deres kvaliteter og deres udfordringer. Derfor håber jeg på at kunne beskæftige mig med emnet også fremover. ●

Referencer

- Vedel, A. (2014). The Big Five and tertiary academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, *71*, 66-76. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.011>
- Vedel, A., Thomsen, D. K., & Larsen, L. (2015). Personality, academic majors and performance: Revealing complex patterns. *Personality and Individual Differences*, *85*, 69-76. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.04.030>
- Vedel, A. (2016). Big Five personality group differences across academic majors: A systematic review. *Personality and Individual Differences*, *92*, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.011>